

Марина А.С. к.е.н.,
доцент кафедри обліку, фінансів та економічної безпеки ДВНЗ «Донецький
національний технічний університет»,
м Покровськ, Україна

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ СЕКТОРУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

Фінансовий сектор України представлено низкою взаємозалежних та взаємопов'язаних ланок фінансової системи країни: банківський сектор, сектор небанківських фінансових установ, ринок капіталів, фондовий ринок, валютний ринок – комплексний ефективний розвиток яких передбачає певний державний контроль та підтримку. Водночас, не до кінця визначеними є ключові орієнтири державного регулювання фінансового сектору в цілому у середньостроковій перспективі.

Розвиток фінансового сектору в цілому та небанківських фінансових установ зокрема протягом 2009–2016 рр. мав непропорційний характер. Це обумовлено відсутністю ефективної системи регулювання та пруденційного нагляду, недосконалістю нормативно-правової бази. Негативно вплинув на довіру споживачів фінансових послуг та баланс фінансових ринків військовий

конфлікт, який досить довго триває на Сході країни. Означені проблеми поглиблення кризи недовіри до фінансового сектору в цілому зумовили зменшення кількості фінансових установ, які здійснюють діяльність у секторі небанківських фінансових послуг (табл. 1).

Так, протягом 2016 р. були повністю ліквідовані юридичні особи публічного права, істотно зменшилася кількість кредитних спілок (на 23 %) та страхових компаній (на 14 %). Негативні тенденції до зменшення кількості недержавних фінансових фондів та ломбардів. Протягом 2015-2016 рр. лише ті фінансові установи, які протягом останніх років сформували достатній запас стійкості та невразливості щодо ризиків та кризових явищ у національній та світовій економічній системах, були спроможними здійснювати активну діяльність на ринку небанківських фінансових послуг, у деяких випадках, навіть, поширюючи власну мережу.

Таблиця 1

Динаміка кількості фінансових установ у 2013–2016 рр.

Тип фінансової установи	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік
Адміністратор недержавних пенсійних фондів	28	24	23	22
Інші кредитні установи	85	92	110	154
Довірче товариство	2	2	2	2
Кредитна спілка	624	589	588	450
Ломбард	479	477	482	457
Недержавний пенсійний фонд	81	76	72	64
Страхова компанія	407	382	361	309
Фінансова компанія	377	415	571	668
Юридичні особи публічного права	30	30	30	0
Усього	2113	2087	2239	2126

Джерело: складено автором за даними <https://nfp.gov.ua>

Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [1], одним з пріоритетів економічної політики держави за вектором розвитку є реформа фінансового сектору, одним з ключових елементів якого є ринок небанківських фінансових послуг. Основними регуляторами сфери небанківських фінансових послуг виступають наступні державні органи: Національний банк України

(НБУ), Міністерство фінансів України, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (НКФП). Спільна робота означених державних регуляторів реалізовується в межах Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року [2].

Однак, основу розвитку саме сектору небанківських фінансових послуг, як базису стійкої фінансової системи, спроможної ефективно здійснювати перерозподіл фінансових ресурсів задля сталого економічного розвитку країни та створення повноцінного конкурентоспроможного середовища згідно зі стандартами Європейського союзу, визначено нормативно-правовими документами НКФП.

Прийнята у 2015 році Стратегія реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки [3] передбачає реалізацію заходів щодо поліпшення привабливості ринків небанківських фінансових послуг шляхом реформування державного втручання в розвиток сектору небанківських фінансових послуг за чотирма основними напрямками.

Планом діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, на плановий та два бюджетні періоди, що настають за плановим (2017–2019 роки) [4] передбачено також чотири основні завдання, які сприятимуть розв’язанню системних проблем на ринку небанківських фінансових послуг та забезпечать якісні умови для їх ефективного функціонування.

Основні засади розвитку сектору небанківських фінансових установ, визначені нормативно-правовими документами, наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Основні засади розвитку сектору небанківських фінансових установ

Стратегія реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015–2020 роки [3]	План діяльності НКФП на плановий та два бюджетні періоди, що настають за плановим (2017 – 2019 роки) [4]	Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [2]
--	--	---

Напрямок 1: дерегуляція на ринках небанківських фінансових послуг та спрощення регуляторного середовища;	Завдання 1. Деретуляція на ринках небанківських фінансових послуг та імплементація регуляторного середовища до європейських та міжнародних стандартів	Напрямок А: Забезпечення стабільності та динамічного розвитку фінансового сектору.
Напрямок 2: удосконалення діяльності регулятора та підвищення ефективності державного нагляду;	Завдання 2. Удосконалення діяльності регулятора та підвищення ефективності державного нагляду	Напрямок В: Розбудова інституційної спроможності регуляторів фінансового сектору.
Напрямок 3: захист інтересів споживачів фінансових послуг та відновлення довіри до ринків небанківських фінансових послуг;	Завдання 3. Захист інтересів споживачів фінансових послуг та відновлення довіри до ринків небанківських фінансових послуг	Напрямок С: Захист прав споживачів фінансових послуг та інвесторів.
Напрямок 4: регуляторний вплив на розвиток ринків небанківських фінансових послуг (пріоритети)	Завдання 4. Створення сприятливих умов для зміцнення та сталого розвитку ринків небанківських фінансових послуг, здатних забезпечувати економіку необхідними фінансовими ресурсами, задовольняти потреби споживачів у якісних фінансових послугах	

Таким чином, основою метою державної підтримки розвитку сектору небанківських фінансових послуг є створення сприятливих умов для належного ефективного функціонування ринків небанківських фінансових послуг, зміцнення системної стабільності на цих ринках, забезпечення захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг з одночасною інтеграцією до світового фінансового простору з утриманням достатнього рівня фінансової безпеки держави.

Література:

1. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] / Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

2. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс] / Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 11.06.2015 № 1367 (у редакції розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 07.02.2017 № 219). – Режим

доступу: <https://nfp.gov.ua/content/koncepciya-rozvitku.html>.

3. Стратегія реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг [Електронний ресурс] / Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 19.03.2015 № 499. – Режим доступу : <https://nfp.gov.ua/content/koncepciya-rozvitku.html>.

4. План діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, на плановий та два бюджетні періоди, що настають за плановим (2017 – 2019 роки) [Електронний ресурс] / Наказ в.о. Голови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – Режим доступу : <https://nfp.gov.ua/content/koncepciya-rozvitku.html>.